

La Letra Mesadièra

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS D'ARIÈJA

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://arieja.ieo-opm.com/>

AGENDA

Emissions de ràdio

Cada jorn a 12h32 e 18h52 - *De còr e d'òc* sus Radio Transparence 93.7 FM

Cada dimars, de 19h00 a 20h00 - *Era votz dera montanha*, sus Radio Couserans 94.7 FM

Corses d'occitan

Diluns de 20h30 a 22h00 – Talhièr d'occitan totes nivèls a Sent Joan del Falgar (sala de las associacions).

Dimars de 14h00 a 15h30 – Cors d'occitan confirmats a Pàmias (Espaci occitan).

Dimars de 17h30 a 19h00 – Cors d'occitan totes nivèls a Foish (Le Leò).

Dimècres de 16h00 a 18h00 – Talhièr d'occitan totes nivèls al Fossat (Teatre de Verdura).

Dimècres de 17h00 a 18h30 – Cors d'occitan debutants a Sent Guironç (car. Priolat).

Dimècres de 18h30 a 20h00 – Cors d'occitan confirmats a Sent Guironç (car. Priolat).

Dijòus de 18h30 a 20h00 – Cors d'occitan totes nivèls a L'Avelhanet (Sala multiespòrts).

La data dels corses d'occitan debutants de Pàmias es pas encara confirmada.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Cant

04 e 18/10/2022 a 18h00 a Pàmias (Espaci occitan) – Talhièr de cants amb Pascal Respaud.

Contacte : 06.83.55.61.55 o lauseta@gmail.com

Animacions

07/10/2022 a 18h30 a Pàmias (Espaci occitan) – Rescontre literari : presentacion del libre *Las comparasons de l'Aquiles Mir* per Alan Roch. Entrada liura.

Manja-dreit après la presentacion.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

12 e 26/10/2022 a 19h00 a Pàmias (Espaci occitan) – Talhièr de conversa organizat pel Cercle occitan Prosper Estieu de Pàmias.

Contacte : 05.81.06.03.88 o

ostaloc09@orange.fr

15/10/2022 a 14h00 al Fossat (sala polivalenta) – Lotò en occitan (tradusit en francés) organizat per l'UDAC. Nombroses lòts.

15/10/2022 a partir de 18h00 a Saurat (Maison d'Amont) – Festen'Òc 2022 se clava !!! Al programa : bal, fanfara, concèrt amb Tot Net d'un Pet, Lo Guit, La Pèiro Douso, Les Cigales Engatsées, repais (reservacion sus plaça).

Contacte : www.festenoc.com

LO MOT DE LA PRESIDENTA

Caris sòcis,

La dintrada es feita, pertot dins le nòstre parçan, les aprenents son tornats als corses d'occitan e avèm d'astre en çò nòstre, le nombre d'escolans se demesís pas. Una causa es de plànher ça que la, nos manca un pauc de sang jove, e aquò es un problèma per l'avenidor de l'associacion dins le departament que nos i caldrà trobar responsas.

Avèm encara e totjorn una dobla problematica, far tot çò possible per tornar socializar la lenga e trapar les mejans d'ac far, tant umans coma financers.

A l'ora d'ara, la preséncia de l'occitan dins la vida vidanta ven anecdotica duscas dins las manifestacions feitas per la promòure, me'n maini a cada còp que participi a aquelas manifestacions; un còp passat le bonjorn, las vertuts de l'occitan se contan en francés, la màger part del temps.

Urosament, la nòstra cultura contunha de s'exprimir mai que mai dins le domeni artistic que la creacion i es plan viva. De tot temps i agèt creacion en occitan, n'avèm testimònis dins la literatura, le teatre, la cançon... Òc, la cultura occitana es millenària e ni per tot aquò, le monde en çò nòstre se dison pas occitans coma ac fa un breton, un basc o un catalan.

Cèrtas, le mot « occitan » es reconegut, a l'ora d'ara emai foguèsse encara tròp sovent malaisit de defugir le repepiar sus las diferéncias entre patés e occitan : le nòstre trabalh atengut frutegèt.

Ça que la la grasa es nauta entre l'estacament a la lenga que se'n parla dins las enquistas totes e la volontat de l'aprèner per la poder parlar. Es aquí qu'avèm de trabalhar e i arribarem pas sens ajuda de las institucions. Dins Ariège cal que i aja tornar, d'occitan dins les establiments escolars qu'es pietat la situacion de la lenga per ara. Se l'occitan s'apren pas a l'escòla alara que se parla pas pus a l'ostal, es condemnat. Dins la meteissa draia caldríá que se vegèsse cada jorn per carrièras, dins les lòcs publics, las administracions, les oficis de torisme, les estadis, les

15/10/2022 a 17h00 a Rivèlh (sala de las fèstas) – Conferéncia « Un patrimoine immatériel occitan : les noms de lieux en Kercorb » per Esteve Bourdoncle. A gratis pels aderents a l'Universitat Populara en Quercòrb, participacion liura pels non aderents. Contacte : upek11@laposte.net o <http://upek.over-blog.com>

29/10/2022 a 17h00 a Sent Guironç (sala de la Gara, avenguda Aristida Bergés) – Conferéncia « Los Pirenèus, una frontièra ? Las relacions occitano-acaalanas a través las montanhas, a l'epòca modèrna (sègles XVI-XIX) per Patrici Pojada. Contacte : 06.33.35.43.08 o josette.piquemal@ardoiz.fr

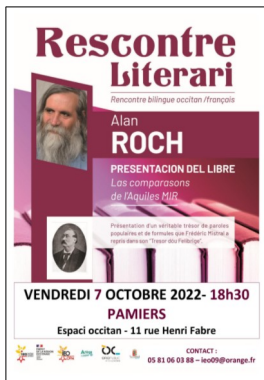
Retrobatz l'agenda mes a jorn sus <https://arieja.ieo-opm.com/agenda/>

comèrcis, les messatges telefonics d'informacion, les mèdias e ne desbrembi... Benlèu per motivar les responsables del departament nos poirem apiejar sus la volontat de la Region que vòl rendre mai vesedor l'occitan.

Nosautres de l'IEO d'Arièja anam contunhar de prepausar activitats pedagogicas e animacions a l'entorn de la lenga mas per capitar d'obténer mai, nos va caler organizar e trobar partenaris e companhs per avançar amb nosautres. Se sèm nombroses e serem mai fòrts quand anirem discutir e prepausar projectes als nòstres elegits que per ara de l'occitan, se'n chautan. Alavetz, regussem-nos las margas e trabalhèm totes amassa, apareires de l'occitan per li tornar sa plaça e sa dignitat. Atal entre totes farem tot, le conte es pas acabat !

Annia Wolf

~~~~~

~~~~~

Per passar le temps

Aquí dos extraits prepausats per nòstre amic cronicaire Alan Vidal :

Paraulas de Louis Couderc : <https://youtu.be/GDIAaK3tlyU>

L'òc sur Arte : https://www.arte.tv/fr/videos/110814-000-A/la-langue-d-oc/?fbclid=IwAR2npvpcAwtA-Ky4sFF_mDTREZtNuxq0oopM5jLvLok9ODXntE-i4SIOgcUE

~~~~~

Bofas e emplastres

Una bofa es un còp portat amb la man dubèrta sus una gauta. Utilizada abans per reprene un mainatge, servís encara per entamenar una rixa. D'un tal eveniment, un espectador ne pòt ríser, se'n trufar e tanplan se'n delectar. Qué que'n siá manca pas d'interès, es pr'aquò benlèu que la bofa se declina amb nombroses sinonims. Ne trobaretz un ramat dins les dictionaris mas nòstre parlar ja ne manca pas.

Comencem doncas per la "bofa" que vendriá de "buf" per balhar l'idèa del vent que fa la man punitiva. Encontram dins les dictionaris "vormalh" mentre que "vòrma" s'i tròba pas, pertant en çò nòstre se ditz sovent "Te vas arrapar un parelh de vòrmas !"

Un "emplastre" es un imatge que representa plan la man dubèrta que percutís la gauta.

Un "cofat" es normalament una còfa mas d'un mena imatjada pot èsser tanben una bofa ; la destinacion es la mèma !

Un "revira-vai-te'n" mòstra plan le que fa repè o que càmbia d'idèa après aver recebut una bofa.

Un "reviraman" es benlèu una bofa amb l'esquina de la man.

Un "carpan" es pròche del vèrbe carpanhar, es a dire se batre en escambiant bofas.

Se ditz tanben una "bornifla". Aquel mot poiriá èsser un derivat d'un autre sinonim "mifla" que nosaus emplegam pas.

Istòria d'Alan Vidal

Aurem tot vist e ausit !

Al primier d'agost i agèc, tradicionala Pujada Aquí naut s'i e occitans per preocupacions autras la de minorizadas. Mas comprés e pujada coma una coma un espleit esportiu. La pròva n'es.

dimenge del mes coma cada an, la al pòrt de Salau. encontran catalans partejar lors comunas e entre defendre las lengas d'unes an pas tot considèran aquela passejada o piri

A la pujada d'ongan, arribèc a bon pòrt en bufant coma una auca grassa, un baujaluc ni jove ni tròp vièlh e nipat "decatlon" per fèr créser qu'èra un montanhòl. Çò que comptava per el, èra de se fotografiar a costat del panèu qu'indicava "Pòrt de Salau, 2087m" puèi de se'n tornar tan vite coma aviá pujat.

A-n-aquela ora primarga les pujaires èran clars e mès que mès catalans. Le nòstre tipe cercava de tot costat a se fèr fotografiar quand s'avisèc d'un coble catalan sietat pròche del panèu. Aqueles naturalament charravan dins lor polida lenga e l'autre ne concluèc doncas qu'èran estrangiers. Tanben dins son cap escur naissèc l'idèa luminosa de lor parlar en anglés ; alavetz ensagèc d'alinhà tres o quatre mots. Les catalans estabosits per aquel girgon, le gaitavan coma s'èra un javanés de passatge, i comprenián pas fava. Finalament lor parlèc francès e agèc de sièc sa fòto.

Quantes còps qu'aquela istorieta poiriá servir de leçon a totes les saberuts (mediatics o non) que còp e quilha nos regantan anglicismes incomprendibles !

La cronica de Claudina Solhà

Le pastre d'aué

Ont é passat l'imatge bucolica de l'òme joés que caminava devant, vestit de sa capeta e de son capèl, fèn sonar les esclòps, bufant dins sa flaüta, seguit de son tropèl e de son can ? Goelhèr o vaquèr aué, qué representa ?

Le vestit qu'a cambiat, l'òme tabés. Ja vòli plan que l'amontanhada que demore un periòde que semble a una fèsta, almens andà las gents que i participan del defòra. Mes pr'aquò...

Jan, el, qu'é goelhèr. Qu'a plan preparat aquel dia. La sèva centena de bèstias que son tonudas de fresc, mercadas al pegadèr del simbòl de casa, vaccinadas, e plenas per la grana part. E fièr de puejar amb les autis devèrs le còl de la Còra, ont le tropèl va passar tres a quate meses en libertat susvelhada.

Mes le còr qu'è portant pesant. E las questions que demoran. Quin se passarà aqueste estiu ? Cèrtas, amb la PAC d'ara, Jan que tocarà subvencions proporcionalas al nombre de caps miadis alà sus.

Mes auta causa que'l tafura. Amb aquelas saloparias d'orses ara plan installadis aquí, quiant de güelhas perderà engüan, sangnadas per aquel predator, o, presas per la paur, sautadas en un desper ? E que's cal eimagener la sofrença d'aquelas praubas bèstias que, de còps, méten oras a morir's !

E l'òme que non viu cap tranquille. Mema s'an embaushat un pastre de mestièr que consira les tropèls, munit de bonis cans, e qu'un bon cortal pròishi de la cabana les embarre la nhet. Que n'i demora soenh que non a pogudas aturar, futuras victimas d'aquel animalàs.

Quin voletz non vié cabord ? E las gents plan tranquillis de las vilas que tròban estonant que l'aun, qu'aque còp, prenga le fusilh eire ! En sapiant que, se las autoritats l'apiscan, que sirà perseguit en justícia, benlèu empresonat. E sa vida fotuda. Pas estonant que n'i aja de mens en mens qu'amontanhen.

Tè! Andà dar'm rason, aishús *La Despacha*, gròs titre a la una : « 175 goelhas tuadas en un desper en Naut Coserans ! » La falta de l'ors, plan segur. Non sai cap se son totas del meme pastre, mes eimagenatz-vos l'eishagrin e la revòlta del(s) proprietari(s) !

Qué qu'en digan las gents, que las aiman, sas bèstias ! E que non las an cap solament andà fèr sòu, coma's pensan d'unis. Benlèu siran remborsadis, a condicion qu'òn pròbe que l'ors sia le fautiu.

Al-delà, le tropèl que demora, ara, espaurit. E las bèstias, a la mendra alèrta, que partiran n'empòrta ont. En mèd d'aquò, un flòc de femèlas qu'avortaran. Doncas, anhèls que non siran venudis. E, encara un còp, l'òme qu'aurà trebalhat a pèrda.

Dins aquelas condicions, cad'an, una partida dels eilevaires qu'abandona le mestier. Les mèd atjadis que tocaran una retirada pas plan consequenta. E les autis, que siran al caumatge, o que cambiaran de via, se pòden.

Aishús tot aquò, la secaressa d'enguan, qu'a encara creat d'autas dificultats : manca d'èrba pels prats, e per las sèrras en particular ; plan pauc d'aiua per las fonts e mema les rius. Les tropèls que tornan devalar mèd lèu que previst. En consequença, tròp de bestiar a véner en mema temps, doncas pagat a la baisha. E la manca de pastura que's va fèr sentir aquestis ivèrn e printemps. Que'n calderà crompar, cara, a condicion de'n trobar. De qué acabar de descoratjar aquela profession. Quin voletz que certèns non's suiciden !

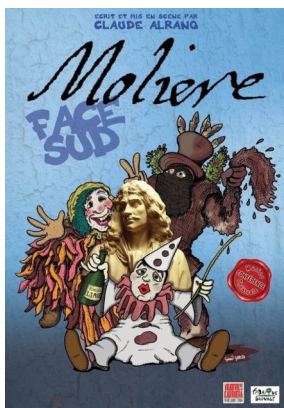
Fin finala, aquelis pastres que s'esclareishen, perdent de mèd en mèd son identitat, sa cultura, desapareishen chiu a chiu de la nosta civilizacion de montanha. A qu'and la reintroduccion d'aquelis òmes ?...

~~~~~

En novembre, a Pàmias...

Festenal occitan...

Lo programa

Mediatèca del Terrafòrt (Escosse) : del 7 al 24 de novembre : Mòstra «Molière Face sud» realizada per la *Fabrique Sauvage* en collaboracion amb lo CIRDOC.

Divendres 25 de novembre a 21h00 (sala Fernan)

Conferéncia-espectacle « Molière Face sud » per la *Fabrique Sauvage*, a l'escasença dels 400 ans de la naissença del grand escrivan. **10€ (normal) ; a gratis (-12 ans)**

Dissabte 26 de novembre a 10h30 (mediatèca de Pàmias)

Dejunar literari : Lecturas publicas per rire e sorire « Comèdias d'aicí - Tròces e bocins ». **A gratis.**

Dissabte 26 de novembre (sala Fernan)

15h00 : Estagi de danças tradicionalas amb *Castanha e*

Vinovèl. **A gratis.**

18h00 : Cantada dubèrta a totes (talhièr de cant, Calandreta, public...) e aperitiu

19h30 : Asinat (menar sietas e cobèrts). Repais + Bal : **18€ (normal) ; 5€ (- de 12 ans)**

21h00 : Bal amb *Castanha e Vinovèl*. **8€ (normal) ; A gratis (- de 12 ans)**

Organizat pel Cercle Occitan Prosper Estieu - 05.81.06.03.88 - ostaloc09@orange.fr

~~~~~

CRIDA

Sèm totjorn preneires de cronicas en occitan que parlan d'actualitat per alimentar las columnas de *La Dépêche du Midi* cada dimècres. A vòstras plumas !!!